

Un secol de slujire patriarhală în Biserica Ortodoxă Română

Pr. prof. univ. dr. George GRIGORIȚĂ
(coordonator)

Un secol de slujire patriarhală în Biserica Ortodoxă Română

I

Studii dogmatice, canonice și istorice

Consilier patriarhal:

Preot Sorin-Vasile TANCĂU

Redactori:

Diacon Gabriel CHELARU

Filip Mihai FRUSINOIU

Daniel-Ionuț GHIȚULESCU

Nicolae NĂSTĂSACHE

Tehnoredactor:

Laura-Raluca CRISTEA

Copertă:

Daniela Gabriela PĂSCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Un secol de slujire patriarhală în Biserica Ortodoxă Română /
coord.: pr.prof. univ. dr. George Grigoriță. - București : Basilica, 2025

2 vol.

ISBN 978-606-29-0600-9

Vol. 1 : Studii dogmatice, canonice și istorice. - 2025.

- ISBN 978-606-29-0601-6

I. Grigoriță, George (coord.)

2

© Editura *BASILICA* – 2025

ISBN 978-606-29-0601-6

editurabasilica.ro
editura@patriarhia.ro

Cuvânt înainte

În anul 2025, Ortodoxia românească împlinește 140 de ani de la recunoașterea ei ca Biserică autocefală și un secol de slujire patriarhală, două „vârste” sau aniversări rotunde și onorabile ale istoriei sale bimilenare. Pentru a marca solemn aceste importante aniversări, în ședința din 29 februarie 2024, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2025 ca *Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române* (punctul 1 al hotărârii sinodale nr. 1715/2024) și a aprobat programul-cadru al manifestărilor teologice, culturale și mediatică (punctul 2 al hotărârii sinodale nr. 1715/2024), iar prin *Legea nr. 53 din 19 martie 2024* Parlamentul României a declarat anul 2025 „*Anul Centenar al Patriarhiei Române*” în România.

Aniversarea celor două evenimente istorice, recunoașterea *Autocefaliei* Bisericii Ortodoxe Române în 25 aprilie 1885 și ridicarea ei la rang de *Patriarhie* în 4 februarie 1925, prezintă o deosebită importanță pentru înțelegerea corectă și profundă a modului în care acestea au contribuit organic la dezvoltarea organizațională a Ortodoxiei românești. Pentru a înțelege rolul, importanța și actualitatea acestora este necesară o corectă explicitare a eclesiologiei de comuniune trinitară, o prezentare detaliată a fundamentelor teologice și a prevederilor canonice referitoare la modul de organizare autocefală a Bisericilor, precum și a dezvoltărilor ulterioare. De asemenea, este nevoie de o bună cunoaștere a contextului social, eclesial și politic al epocilor în care Biserica Ortodoxă Română a fost recunoscută autocefală și apoi ridicată la rang de Patriarhie.

Explicitarea eclesiologiei de comuniune trinitară constituie baza înțelegerii corecte a *autocefaliei* ca atribut ce definește o Biserică organizată etnic, care administrează singură și fără nicio ingerință externă toate problemele sale și, totodată, rămâne în comuniune dogmatică, canonică și cultică cu întreaga Ortodoxie. Prezentarea fundamentelor teologice și a prevederilor canonice referitoare la organizarea bisericească ne oferă imaginea concretă a sistemului reprezentativ eclesial, în care, începând din secolul al V-lea, cea mai înaltă demnitate a unui ierarh este

aceea de *patriarh*, adică întâiul părinte al unei patrii, al unui neam organizat independent și unitar. Organizarea unei Biserici autocefale ca *Patriarhie* înseamnă recunoașterea deplinătății sale pastorale, administrative și reprezentative.

Pe de altă parte, cunoașterea contextului social, eclesial și politic al epocilor în care au fost posibile cele două mari realizări constituie, de asemenea, un element definitoriu pentru o înțelegere corectă a importanței și semnificației acestora pentru recunoașterea formală a credinței ortodoxe apostolice și a demnității poporului român organizat într-o structură statală independentă, suverană și unitară. Modul în care Biserica Ortodoxă Română a reușit să fructifice pastoral aceste realizări poate fi cumva cuantificat sintetic prin continuitatea ei istorică, prin consistența ei dezvoltare instituțională și administrativă, prin relația ei dialogală cu autoritățile publice, prin ampla ei lucrare misionară, prin canonizarea a numeroși sfinți români, prin nivelul academic al studiilor teologice, precum și printr-o cultivare atentă și fraternă a raporturilor cu celelalte Biserici autocefale, dar și deschidere în relațiile intercreștine și interreligioase naționale și internaționale.

Obținerea recunoașterii *autocefaliei* prin tomosul sinodal și patriarhal emis de Patriarhia Ecumenică în 25 aprilie 1885 reprezintă, în primul rând, dovada maturității Ortodoxiei românești, care, conștientă de originile sale apostolice, a păstrat de-a lungul secolelor neclintită și neștirbită dreapta credință și modul ei de trăire. De asemenea, acesta a confirmat practic și faptul că Biserica Ortodoxă Română avea capacitatea de a-și exersa responsabil întreaga libertate administrativă, pastoral-misionară și relațională. În esență, recunoașterea *autocefaliei* Bisericii Ortodoxe Române a certificat scriptic maturitatea spirituală, pastorală și organizațională a Ortodoxiei românești.

Marea Unire din anul 1918 a creat premisele pentru ca Ortodoxia românească, organizată într-un stat unitar ce reunea toate provinciile românești, să tindă spre obținerea celui mai înalt nivel organizațional-administrativ bisericesc. Astfel, după 40 de ani de la recunoașterea *autocefaliei*, prin hotărârea Sfântului ei Sinod din 4 februarie 1925, Biserica Ortodoxă Română a fost ridicată la rang de *Patriarhie*, iar în ziua de 1 noiembrie 1925 a fost întronizat întâiul Patriarh al României, Miron Cristea (1925-1939). Crearea *Patriarhiei Române* în anul 1925 a fost un adevărat act proniator, o necesitate administrativă și reprezentativă, precum și o concretizare a unității spirituale a tuturor ortodocșilor români, clerici și laici.

În primul ei secol de existență (1925-2025), Patriarhia Română a desfășurat o frumoasă și bogată activitate, marcată de numeroase binecuvântări, dar și de unele încercări dificile, pe care, cu ajutorul lui Dumnezeu, a reușit să le depășească cu multă răbdare, înțelepciune și speranță. În cei 100 de ani, Patriarhia Română s-a manifestat nu doar ca o simplă instituție administrativă, ci a fost cu adevărat un simbol al unității spirituale, naționale și culturale românești. Cea mai concretă expresie a acestei unități o reprezintă edificarea *Catedralei Naționale*, al cărei altar a fost sfințit în anul 2018, iar pictura în anul 2025.

Aniversarea celor două evenimente istorice ne arată, așadar, că Biserica Ortodoxă Română a fost și rămâne pentru toți credincioșii români o lumină călăuzitoare spre Hristos, un coagulant al unității spirituale, naționale și culturale, precum și un factor al stabilității de-a lungul timpului. Pentru Ortodoxia românească, centenarul Patriarhiei Române reprezintă, deci, un moment de sfântă bucurie, de profundă recunoștință și de bilanț al împlinirilor în primul secol de slujire patriarhală în Biserica Ortodoxă Română.

Retrospectiva aceasta ne oferă nu doar imaginea unei bogate istorii, ci mai ales o profundă moștenire spirituală primită de la predecesorii noștri – patriarhi, mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, preoți, monahi și credincioși mireni, care au apărut și transmis credința ortodoxă de-a lungul timpului. În pofida încercărilor și a vicisitudinilor cu care s-a confruntat, Biserica Ortodoxă Română a rămas statornică în misiunea ei, unind în istoria sa jertfa Crucii cu speranța și bucuria Învierii.

În acest context aniversar, este de apreciat inițiativa de a realiza un volum academic, dedicat cinstirii celor două aniversări importante pentru Ortodoxia românească, în care să fie publicate studii de specialitate dedicate *autocefaliei* și *slujirii patriarhale* în Biserică împreună cu toate documentele oficiale referitoare la acestea.

Astfel, prezentul volum reunește contribuții teologice și istorice, care aprofundează multiplele aspecte ale organizării bisericești, punând în lumină învățătura corectă de credință și aplicarea ei practică prin reglementările organizatorice ale Bisericii sau evidențiind anumite momente definitorii din istoria Ortodoxiei românești. Un element valoros îl constituie corpul de documente, într-o riguroasă prezentare bilingvă. Cititorii au acces, într-o formă unitară, la actele fundamentale care definesc istoria autocefaliei și Patriarhiei Române, de la Decretul organic al lui Alexandru Ioan Cuza și corespondența sa cu Patriarhia

Ecumenică din anii 1864-1865, până la Tomosul de recunoaștere a autocefaliei în 1885 și actele solemne de înființare a Patriarhiei din anul 1925. Mai mult, volumul oferă o perspectivă panortodoxă unică, fiind pentru prima oară când sunt publicate împreună toate *tomosurile de autocefalie* și *autonomie* emise de Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Moscovei și alte Biserici locale, alături de acte statale bizantine, țariste și otomane relevante. Această colecție, care include și documente recente privind situația bisericească din Ucraina sau Macedonia de Nord, fac din volumul de față un instrument de lucru academic indispensabil pentru înțelegerea principiilor de organizare a Ortodoxiei și situației ei actuale.

Felicităm, așadar, pe inițiatorul și coordonatorul acestui consistent volum, pr. prof. univ. dr. George Grigoriță, și pe toți cei care au contribuit la acesta cu studii sau cu traduceri ale textelor documentelor oficiale referitoare la *autocefalie* și *patriarhie*. Acest volum constituie, în primul rând, un omagiu academic adus tuturor celor care au contribuit la recunoașterea *autocefaliei* Bisericii Ortodoxe Române și la ridicarea ei la rang de *Patriarhie*. În al doilea rând, cartea de față este o bogată resursă de informații și idei cu privire la sistemul autocefal de organizare a Ortodoxiei și la slujirea patriarhală. Totodată, această lucrare reprezintă un îndemn la o cunoaștere și o înțelegere mai aprofundate ale specificității *autocefaliei* Bisericii Ortodoxe Române și a *slujirii sale patriarhale* în primul său secol de existență (1925-2025).

Mulțumim tuturor celor care au contribuit la realizarea acestui volum și binecuvântăm publicarea lui la *Editura Basilica* a Patriarhiei Române.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Cuprins

Cuvânt înainte,

Preafericitul Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române 5

A. Studii dogmatice (eclesiologice)

Preafericitul Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române:

Autocefalia bisericească: unitate de credință și libertate de conducere 11

Preafericitul Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române:

Centenarul Patriarhiei Române:

un secol de unitate națională și bisericească.....22

ÎPS DR. IRINEU ION POPA, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei:

Autocefalia: autoritate și slujire.....29

Pr. prof. univ. dr. emerit Ștefan BUCHIU,

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București:

Comuniunea Preasfintei Treimi – izvorul, puterea, modelul

și orizontul veșnic al comuniunii Bisericii.....52

Pr. prof. univ. dr. Sorin ȘELARU

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București

Originea, natura și scopul autocefaliei bisericești 69

Pr. prof. univ. dr. Cristinel IOJA,

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad:

Teologia în Universitate – expresie a autocefaliei

și vocației Bisericii Ortodoxe în societatea românească 89

Arhim. conf. univ. dr. Nathanael NEACȘU, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae” din Iași: <i>Temeiuri și sensuri doctrinare ale autocefaliei bisericești din perspectiva teologiei ortodoxe.....</i>	133
---	-----

B. Studii canonice

Pr. prof. univ. dr. George GRIGORIȚĂ, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București: <i>Autocefalia în Biserica Ortodoxă: prevederi canonice, dezvoltări subsecvente și realități eclesiale actuale .....</i>	159
Pr. conf. univ. dr. Emilian-Justinian ROMAN, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae” din Iași: <i>Perspectiva canonică și teologică asupra principiului autocefaliei. Înțelesuri vechi la vremuri noi .....</i>	323
Pr. conf. univ. dr. Patriciu VLAICU, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca: <i>Importanța Canonului 8 III Ecumenic pentru înțelegerea canonică a principiului autocefaliei.....</i>	346
Pr. prof. univ. dr. Constantin RUS, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad: <i>Actul sinodal din anul 1882. O evaluare istorică, canonică și doctrinară.....</i>	360
Pr. conf. univ. dr. Iulian Mihai L. CONSTANTINESCU, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova: <i>Organizarea și conducerea bisericească în Patriarhia Română astăzi – Aplicarea principiilor canonice în actualul Statut al Bisericii noastre.....</i>	382
Arhim. lect. univ. dr. Casian RUȘEȚ, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad: <i>Organizarea administrativă a Bisericii Ortodoxe Române sub păstoria Patriarhului Miron Cristea (1920-1939). Împliniri și provocări .....</i>	438

C. Studii istorice

- Pr. prof. univ. dr. Mihail-Simion SĂSĂUJAN,
 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București:
*Tema Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române analizată
 în ședințele Sfântului Sinod, în corespondența cu Patriarhia Ecumenică
 și în dezbaterile parlamentare din România (1879-1885).*
Studiu istoric documentar.....479
- Pr. prof. univ. dr. Ion VICOVAN,
 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae” din Iași:
*Contribuția Mitropoliei Moldovei la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române
 în rangul de Patriarhie în lumina documentelor
 din Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.....543*
- Pr. prof. univ. dr. Nicolae CHIFĂR,
 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Andrei Șaguna” din Sibiu:
*Contextul politico-religios privind ridicări la rang de patriarhie
 în prima jumătate a secolului al XX-lea 565*
- Prof. univ. dr. Paul BRUSANOWSKI,
 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Andrei Șaguna” din Sibiu:
*Patriarhie, autocefalie și principiul etnic.
 O perspectivă istorică transilvană.....578*
- Pr. prof. emerit dr. Viorel IONIȚĂ,
 Consilier Patriarhal Onorific:
*Autocefalia în dezbaterile pregătitoare pentru Sfântul
 și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe.....621*
- Pr. prof. univ. dr. Gabriel-Viorel GÂRDAN,
 Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca:
Unitatea și autocefalia Bisericii în dialogul interortodox contemporan 637
- Pr. dr. Dorin-Demostene IANCU,
 Arhivele Patriarhiei Române:
*Hirotoniile și întronizările ierarhilor
 din Biserica Ortodoxă Română (1925-2025) 669*